

april 5, 2018

Jure Žerovec**KAM PLUJE VENEZUELA**

Konec januarja je EU objavila omejevalne ukrepe proti sedmim visokim venezuelskim uradnikom, kar je sprožilo močan negativen odziv vlade v Caracasu. Medtem ko so v Caracasu ukrepe EU predstavili kot sabotažo prizadevanj za dialog z opozicijo, jih je vlada uporabila še kot izgovor za odločitev, da prek nacionalne ustavodajne skupščine pred 30. aprilom izvedejo predčasne predsedniške volitve. Kmalu zatem sta Nacionalni volilni svet (CNE) in Vrhovno sodišče sprejela odločitev o izključitvi opozicijskega Zavezništva MUD in stranke Voluntad Popular iz predsedniških volitev.

26. februarja so zunanji ministri na zasedanju Sveta Evropske unije za zunanje zadeve (FAC) v Bruslju zagrozili z novimi sankcijami v zvezi s predčasnimi predsedniškimi volitvami, takrat napovedanimi še za 22. april. Zahtevali so, da se vsem političnim strankam omogoči enakopravno udeležbo v volilnem procesu; Nacionalni volilni svet (CNE) pa mora spremeniti svojo sestavo tako, da bo legitimen in sprejemljiv za vse politične akterje. Politične, varnostne in humanitarne razmere se slabšajo tako v Venezueli kot tudi v sosednjih državah, so ugotovili in poudarili, da lahko k trajni rešitvi krize prispevata le konstruktivni dialog in pogajanja. Venezuelsko vlado so pozvali, da ponovno vzpostavi demokratične institucije in opozicijo, da nadaljuje s prizadevanji za pogajanja.

Brazilijska in Kolumbijska sta zaradi novega migracijskega vala napovedali okrepitev nadzora na meji z Venezuelo in popis vseh migrantov.

Število venezuelskih priseljencev v Kolumbiji se je v drugi polovici lanskega leta drastično in sedaj znaša že okoli 600.000 oseb. Če se bo ta trend nadaljeval, lahko do konca leta pričakujemo že več kot milijon Venezuelcev samo v Kolumbiji.

Brazilijska in Kolumbijska sta se zavezali, da bosta po hitrem postopku sprejeli ukrepe za štetje števila priseljencev iz Venezuele: Brazilijska s popisom, Kolumbijska z registrom. Obe državi se

april 5, 2018

pri tem zavedata, da bodo prizadevanja za poostreitev varnosti na mejah lahko priprla ključni varnostni ventil za obupane Venezuelce.

O vse večjem prihodu venezuelskih migrantov in povečanemu številu prosilcev za azil poročajo tudi iz ZDA, Paname, Kostarike, Peruja, Ekvadorja in južnih karibskih otokov. Glede na vse bolj kritične humanitarne razmere v Venezueli lahko pričakujemo, da bo državo v naslednjih tednih in mesecih zapustilo še več ljudi.

Skupina latinskoameriških držav in Kanade, združenih v t.i. Skupini iz Lime, je 13. februarja v posebni izjavi ostro kritizirala odločitev venezuelske vlade za izvedbo predsedniških volitev 22. aprila 2018 brez dogovora z opozicijo.

V izjavi je štirinajst držav zapisalo, da volitve ne bodo svobodne in poštene, vse dokler ima Venezuela politične zapornike, ko opozicija ne bo v celoti udeležena in Skupina iz Lime je volilnega rezultata ne bo priznala. Venezuelsko vlado so pozvali, da čim prej predstavi nov volilni koledar. Ministrica za zunanje zadeve Peruja je izjavila, da venezuelski predsednik Nicolás Maduro ni dobrodošel na Vrhu Amerik, ki bo potekal v Limi 13. in 14. aprila 2018, Maduro pa se želi vrha v Limi na vsak način udeležiti. Skupina iz Lime se je zavezala, da bo uskladila prizadevanja za soočanje z eksodusom Venezuelcev, ki množično prihajajo v sosednje in druge države.

Venezuelske predsedniške volitve so bile sprva načrtovane šele za december 2018. Toda nacionalna ustavodajna skupščina, lani ustanovljeno protizakonito zakonodajno telo z Madurovimi lojalisti, je prejšnji mesec napovedala, da bodo volitve preložene na bolj zgođen termin.

Predstavniki opozicije in predsednik nacionalne skupščine Julio Borges je pozval vlado, naj ne naredi absurdne napake z enostranskim razpisom datuma volitev. Vrh tega je Vrhovno sodišče je opozicijski koaliciji MUD-u preprečilo, da bi lahko kandidirali in hkrati blokiralo več uglednih politikov opozicije, da bi kandidirali na predsedniških volitvah.

april 5, 2018

Vlada kot razlog predčasnih volitev navaja tekmo s časom in boj proti inflaciji. Lani je stopnja inflacije v Venezueli znašala 2.600 odstotkov, projekcije za letošnje leto pa se gibljejo okoli 36.000 odstotkov.

Nacionalni volilni svet (CNE) je 2. marca sporočil, da bodo predsedniške volitve, prej načrtovane za 22. april 2018, prestavili na 20. maj 2018. Do prestavitve datuma volitev naj bi prišlo po dogovoru med vlado in majhnim številom opozicijskih strank. Predsednica CNE Tibisay Lucena je poudarila, da so se za prihajajoče volitve na vladi zavezali k volilnim garancijam za izvedbo svobodnih in poštenih volitev. Izpostavila je, da bodo OZN povabili, da pošlje misijo za opazovanje volitev.

Opozicijska koalicija pod vodstvom MUD je kot odgovor na napoved o preložitvi datuma volitev na 20. maj sporočila, da bodo predčasne predsedniške volitve še naprej bojkotirali, saj da ne bodo svobodne, demokratične in poštene.

Odločitev CNE je prav tako sprožila zaskrbljenost in velike kritike v mednarodni skupnosti, predvsem v Latinski Ameriki. ZDA so izjavile, da bodo razmislile o stopnjevanju sankcij proti vladi Nicolása Madura, če bo le-ta nadaljevala s procesom goljufive izvedbe predsedniških volitev.

Aktualni predsednik Nicolás Maduro je predsedniški kandidat Združene socialistične stranke Venezuele (PSUV) in se bo tako potegoval za svoj drugi šestletni predsedniški mandat.

Že itak krhko enotnost opozicijskega bloka je dodatno načel opozicijski politik Henri Falcón, predsednik Progresivne stranke (AP) in nekdanji guverner zvezne države Lara, ki je napovedal svojo predsedniško kandidaturo. Falcón verjame, da lahko zmaga tudi brez podpore koalicijske volilne mašinerije, pri čemer želi izkoristiti široko nezadovoljstvo volilnega telesa nad vlado socialistov. Opozicijska koalicija ne podpira kandidature Falcona in ga označujejo za izdajalca, ki se je prodal.

april 5, 2018

5. marca je v Caracasu potekal vrh "Bolivarskega zavezništva narodov naše Amerike" (ALBA-TCP), katerega članice so Antigva in Barbuda, Bolivija, Kuba, Dominika, Ekvador, Grenada, Nikaragva, Saint Kitts in Nevis, Sv. Lucija, Sv. Vincencij in Grenadine ter Venezuela.

Glavni sklep srečanja voditeljev ALBA-TCP je podpora pravici predsednika Nicolasa Madura oz. Venezuele, da sodeluje na 8. vrhu Amerik, ki bo potekal sredi aprila v Limi. ALBA je izrazila svoje nestrinjanje z izjavo skupine držav iz Lime s 13. februarja 2018 ter jo ocenila za vmešavanje v notranje zadeve Venezuele. Mednarodno skupnost je pozvala, naj se vzdrži vsake vrste prisile proti politični neodvisnosti in ozemeljski celovitosti Venezuele.

Deklaracija vrha zavrača poskuse ZDA za vrnitev v mehanizem regionalne dominacije, ki jo predstavljajo Monroejeva doktrina in vojaške grožnje s pozivanjem k državnemu udaru proti legitimni vladi Venezuele. Poziva tudi k dokončni odpravi več kot polstoletne blokade ZDA proti Kubi.

Preden se je odpravil na turnejo po petih latinskoameriških državah, je ameriški državni sekretar Rex Tillerson na začetku februarja na javnem nastopu na univerzi Teksas razglabljal o možnih izhodih iz politično-gospodarske-socialne-humanitarne krize v Venezueli. Njegova ideja je bila, da bi bila morda najboljša rešitev vojaški udar. Pri tem je spomnil, da se je v preteklosti v državah LA pogosto dogajalo, da je bila vojska akter političnih sprememb v primeru, ko je zavladala kriza in je politična elita povsem zatajila.

Predsednik ZDA Trump je prvič omenil vojaško opcijo kot možen način reševanja venezuelske krize avgusta lani in s to izjavo vznemiril svoje zaveznike in še bolj nasprotnike v LA regiji. Podpredsednik ZDA Mike Pence je po tem spodrsrljaju opravil turnejo po LA državah in obiskal Kolumbijo, Argentino, Čile in Panamo. Njegovo glavno sporočilo je bilo, da ZDA ne bodo mirno opazovale, kako Venezuela razpada.

Po tem se je vznemirjenje pomirilo, dokler ni v začetku februarja DS Tillerson bežno omenil možnost vojaške oborožene opcije, kjer da je vojska v preteklosti pogosto posegla v politične krize. Sedaj kaže, da je to Tillersonovo izjavo treba videti kot poskusni balon, saj so po tem

april 5, 2018

nekateri konservativni politični analitiki začeli glasneje zagovarjati državni udar. Vplivni republikanski senator Marco Rubio je na tviterju zapisal, da "bi mednarodna skupnost podprla venezuelsko vojsko, če bi se odločila za obrambo državljanov, ponovno vzpostavitev demokracije in odstranitev diktatorja".

Pravzaprav ni jasno, ali si Trumpova administracija res želi, da se v Venezueli zgodi vojaški državni udar. Izjave, ki smo jih navedli zgoraj, je moč razumeti kot signal Washingtona vodstvu venezuelske vojske, da naj ukrepa in se upre predsedniku Maduru. Toda še preden ta lahkomiseln in neodgovorna igra ameriških republikancev sproži požar, jo je treba nujno končati.

Lahko razumemo močno željo Bele hiše, da se kriza v Venezueli čimprej konča. Njeni prebivalci trpijo zaradi pomanjkanje hrane, zdravil in osnovnih življenjskih potrebščin. Prisiljeni so množično bežati čez mejo v Kolumbijo, Brazilijo in druge sosednje države ali pa hodijo nakupovat hrano čez mejo. Vendar frustracije zaradi neuspeha diplomatskega in ekonomskega pritiska na Venezuelo in zaradi neuspešnih mednarodnih mediatorskih prizadevanj na pogajanjih med Madurom in opozicijo ne opravičujejo podpore opciji vojaškega udara.

Posledice vojaškega udara bi bile skrajno nepredvidljive in potencialno katastrofalne. V času vladanja bivšega predsednika Huga Chaveza, prej visokega častnika venezuelske vojske in strastnega nasprotnika ZDA, so aktivni in upokojeni častniki venezuelske vojske začeli zasedati pomembna mesta v vladni administraciji. Ideološka predanost revoluciji je bila nagrajena z napredovanjem v vojski ali zasedbo funkcije v vladnih strukturah. Ta politika "selitve" visokih častnikov iz vojske na vladne funkcije se nadaljuje tudi v času predsednika Madura.

Vodstvo vojske je sicer priznalo zmago opozicije na parlamentarnih volitvah 2015. Pri tem pa se je sprijaznilo z vse večjo avtoritarnostjo predsednika Madura in ni protestiralo ob aretacijah njegovih političnih nasprotnikov, niti ko je "nevtraliziral" narodno skupščino (v kateri ima večino opozicija) in ko je vse pogosteje in vse bolj nasilno dušil proteste in demonstracije opozicije.

april 5, 2018

Kot nagrado za njihovo lojalnost je Chavezova in Madurova socialistična vlada podelila vojski niz gospodarskih ugodnosti: od ključnih funkcij v državnih podjetjih do nadzora nad trgovino s kokainom. Tako se je koruptivna vojaška hierarhija usidrala v vladnih strukturah predsednika Madura. Venezuelska vojska bojda ne vzdržuje nobenih stikov s predstavniki ZDA.

Ni pričakovati, da bi ameriški pozivi k državnemu udaru okrepili venezuelsko opozicijo in disidente. Bolj verjetno je, da bi bili lahko pretveza za čistko tistih častnikov, ki se diskretno zavzemajo za nadaljevanje dialoga, ki lahko prispeva k demokratični tranziciji v Venezueli.

Če bi že prišlo do puča, je pričakovati, da bi venezuelska vojska kmalu predala oblast nazaj prehodni civilni oblasti. Interesi generalov so bolj skromni: zagotoviti si želijo nekaznovanost za svoje grehe, obdržati gospodarske ugodnosti in privilegije in se izogniti odgovornosti za številne velike probleme, ki pestijo državo: za hiperinflacijo, za kolaps javnega sistema zdravstva in velik upad proizvodnje nafte in plina. Kajti če bi si vojaško vodstvo res hotelo formalno prevzeti politično oblast, bi že odstavilo predsednika Madura.

Vladajoča Združena socialistična stranka Venezuele (PSUV) predsednika Madura še vedno uživa podporo dobre petine prebivalstva in njegova odstavitev bi izzvala močno reakcijo njegovih privržencev. Obenem bi odstavitev sprožila resno vprašanje o legitimnosti naslednje vlade, četudi bi bila postavljena v demokratičnem procesu.

Ali ima republikanski senator Marco Rubio prav, ko misli, da bi mednarodna skupnost podprla strmoglavljenje predsednika Madura? Verjetno ni upošteval, da je Latinska Amerika kot regija po koncu hladne vojne tudi šla skozi evolucijski proces, da se je civilna oblast v političnem in pravnem smislu utrdila in da ima nadzor na oboroženimi silami.

Na tem mestu naj spomnimo na dvodnevni propadli vojaški udar v Caracasu leta 2002, v katerega ameriška administracija baje ni bila vpletena, a ga je naklonjeno pozdravila. Po tem, ko se je predsednik Chavez zmagoslavno vrnil v predsedniško palačo Miraflores, je venezuelski režim ameriško podporo vojaškemu udaru vse do danes redno uporabljal v propagandni vojni proti ZDA. Ta dogodek je vrgel temno senco na verodostojnost Washingtona kot prvoborca demokracije na zahodni polobli. Bilo bi zgrešeno ponoviti to

april 5, 2018

napako, posebno v trenutku, ko so ZDA dosegle velik napredek pri oblikovanju in krepitvi mednarodnega pritiska na venezuelski režim tako v Latinski Ameriki kot tudi v Evropi.

Če pomislimo na zgodovino vojaških udarov in intervencij v regiji, preudaren politik v aktualni situaciji ne bi dal prednosti vojaški opciji. Konsolidacijo demokracije v Latinski Ameriki ne smemo smatrati za samoumevno. Še pred par desetletji so bili v Argentini, Čilu, Braziliji in Urugvaju na oblasti brutalni vojaški režimi, medtem ko so Bolivija, Ekvador in Peru krmarili med demokratičnim in avtoritarnim vladanjem. Za osvežitev spomina: meseca junija leta 2009 je vojska v Hondurasu sredi noči aretirala demokratično izvoljenega predsednika in ga z vojaškim letalom pospremila v izgnanstvo v Kostariko.

V tem kontekstu bi vojaški udar v Venezueli propadel tudi če bi uspel strmoglaviti predsednika Madura. Vojaški udar s podporo ZDA bi opogumil vojake po državah Latinske Amerike za poseg v civilno sfero v situacijah, ko prebivalstvo izgubi zaupanje v organe civilne oblasti.

